

การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

Local Wisdom Learning to Promote Creative Tourism for
Youth in Suan Phueng District, Ratchaburi Province

วรเศรษฐ์ วงศ์อารีย์¹, จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์² และ อภิชาติ ใจอารีย์³

Woraseth Wongaree¹, Chutathip Thawornratana² and Apichart Jai-aree³

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹woraseth.w@ku.th

Received July 9, 2025; Revised August 27, 2025; Accepted February 18, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) เพื่อศึกษาระดับความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน และ 3) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้ให้ข้อมูล 14 คน กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชน 327 คน สุ่มโดยใช้การกำหนดโควตา และเยาวชนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม 30 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังประสบปัญหาว่าอาจเลือนหายไป เยาวชนมีความสนใจเรียนรู้และอนุรักษ์น้อยลง ชุมชนมีการสืบทอดและอนุรักษ์ที่ปรากฏเด่นชัด เช่น ประเพณีแห่ฉัตร กินข้าวห่อ คังดั่ง รำตง แกว และโง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะนำวัฒนธรรมมาจัดการท่องเที่ยว เยาวชนควรได้เรียนรู้และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) เยาวชนมีความรู้และความตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ ระดับมาก

3) เยาวชนเรียนรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักถึงการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ และเชื่อมโยงเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ มีปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ

คือ ความร่วมมือของโรงเรียน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้เงื่อนไขของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ อุปสรรคในการเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสนใจของเยาวชน

ข้อค้นพบ คือ กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนที่ทำให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น; การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; กระบวนการเรียนรู้

Abstract

This study aimed to: 1) examine the current state of local wisdom and creative tourism; 2) assess the level of youth knowledge and awareness concerning local wisdom and creative tourism; and 3) develop a learning process of local wisdom to promote creative tourism among youth in Suan Phueng District, Ratchaburi Province. The research employed Mixed methods research. The participants included 14 key informants, 327 youths selected through quota sampling, and 30 youths who voluntarily participated in learning activities. Semi-structured interviews and questionnaires were used. Data were analyzed using content analysis and descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations. The results of the research found that:

1) Local wisdom in the area will have been risked by fading due to decreasing interest and engagement among youth. Nevertheless, the community continues to preserve and transmit prominent forms of local wisdom, such as the Hae Chat procession, Khao Hor (rice wrapping), Kang Dong drum-making, Ram Tong dance, Kwae, and Ngo folk performances. Creative tourism in the area reflects the integration of cultural elements into tourism management, highlighting the need for youth to learn and carry on these traditions.

2) The youth demonstrated a high level of knowledge and awareness regarding local wisdom, creative tourism, and 21st-century career skills.

3) The youth developed an appreciation for local wisdom, recognized the importance of cultural preservation, and were able to integrate this knowledge into creative tourism activities. Factors contributing to the success of the learning process included collaboration from schools, community leaders, and relevant agencies. However, challenges remained, particularly regarding accessibility to local knowledge and youth interest in cultural transmission.

The key finding of the study was the development of a learning process of local wisdom that effectively fostered youth appreciation and enabled the meaningful integration of local wisdom into creative tourism initiatives.

Keywords: Local Wisdom; Creative Tourism; Learning Process

บทนำ

โลกได้เข้าสู่สังคมที่เรียกว่าสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทุกมุมโลกอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเรียนรู้ในยุคนี้จึงไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Jarungkiattikul, 2014) โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัยให้สามารถเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (Sinthoponont, 2018) การศึกษาในปัจจุบันจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และการใช้ชีวิตที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่นกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งความรู้ เป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าส่งเสริมการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นรากฐานของการประกอบอาชีพ และความสามัคคีในชุมชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงให้ความสำคัญกับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (Satchasophon, 2015) อีกทั้งภูมิปัญญายังเป็นรากฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยในยุคสมัยใหม่ เช่น หัตถกรรม ศิลปะการแสดง และอาหารพื้นเมือง (Creative Economy Agency (Public Organization), 2020) การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ไม่เพียงแต่จะช่วยพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ แต่ยังส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม รักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นอีกด้วย

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีจุดแข็งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมหลากหลาย และทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นกิจกรรมและสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าและรายได้ให้กับชุมชน (Chinchot et al. 2016) นอกจากนี้ อำเภอสวนผึ้งยังเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้ประชาชนให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นลดลง โดยบางประเพณีสูญหายไปแล้ว ขณะเดียวกันในพื้นที่อื่นก็มีการรับการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ

ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนาในระดับที่น้อยลงเช่นกันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่มีมากขึ้น (Supso, 2016) การพัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และความทันสมัยได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนทั้งด้านการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และการละเลยต่อวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่คนรุ่นใหม่หรือเยาวชนให้ความสนใจหรือมีส่วนร่วมน้อยลงทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าถูกมองข้าม

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะรากฐานของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ จึงเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเยาวชนตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพในทุกช่วงวัย โดยมีความสนใจพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ ความตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ ผ่านการวิจัยเรื่องการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยจะเป็นแนวทางส่งเสริมให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และอาชีพในอนาคตได้ รวมทั้งได้สืบสาน อนุรักษ์ ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอสวนผึ้งให้คงอยู่ต่อไป ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการสืบสานและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

คำถามการวิจัย

1. สภาพเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เยาวชนกับการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร
2. ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับใด

3. การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และพลสะท้อน เงื่อนไข อุปสรรค และปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จเป็นอย่างไร

4. กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ครอบคลุมประเด็นหลัก 4 ด้าน ได้แก่ แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1. แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ของคนในท้องถิ่นที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม แล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงกับอาชีพ เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การศึกษา รวมทั้งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ เช่น การลองผิดลองถูก การถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้จากการทำจริง ศาสนา พิธีกรรม ครอบครัวยุคใหม่ เป็นต้น (Satchasophon, 2015) Office of the National Culture Commission (1991) แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 5 หมวดตาม ได้แก่ 1) ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและศาสนา 2) ภาษาและวรรณกรรม 3) ศิลปกรรมและโบราณคดี 4) การละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และ 5) ชีวิต ความเป็นอยู่ และวิทยาการ

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของจอห์น ดิวอี้ เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learning by Doing) เชื่อมโยงกับชีวิตจริงที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูมีบทบาทส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและลงมือทำ เน้นพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมทางสังคม มีลักษณะเชื่อมโยงกับ Active Learning ที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ มีกิจกรรมการโต้ตอบส่งเสริมการคิด เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และมีการสะท้อนคิดที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น (Dewey, 1938.)

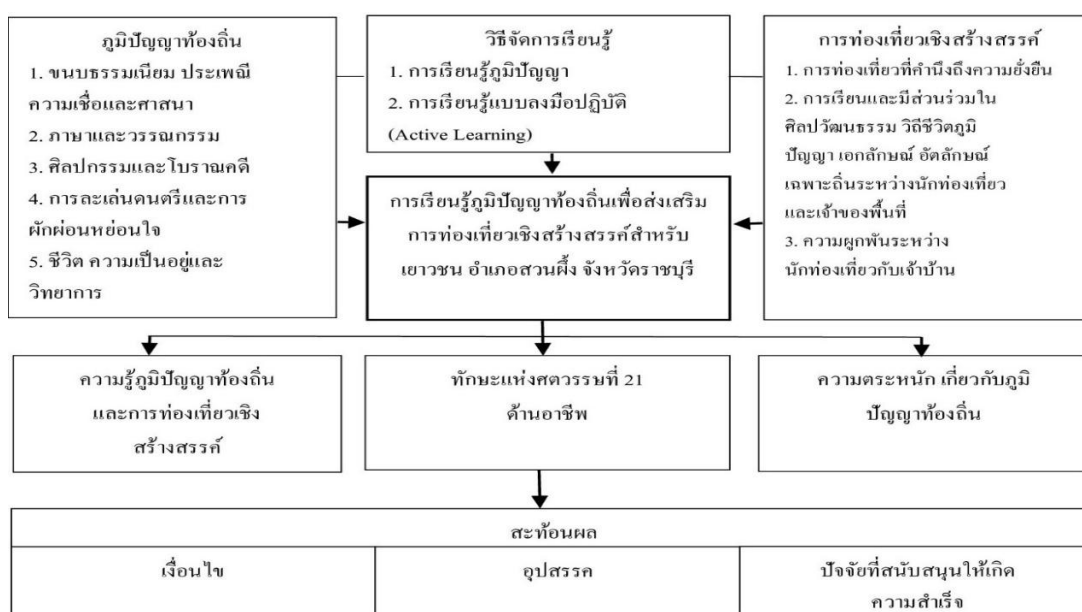
3. แนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยมี จิตสำนึกต่อโลกความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการความรู้พื้นฐานด้านพลเมืองความรู้พื้นฐานด้านสุขภาพความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ ได้แก่ ความยืดหยุ่น การปรับตัว ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน การมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร

การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งการกล้าตัดสินใจ เพื่อเตรียมเยาวชนให้พร้อมทั้งด้านอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคมสมัยใหม่ (Trilling & Fadel, 2009)

4. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรวัฒนธรรม และธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน 2) การเรียนและมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตภูมิปัญญา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ เฉพาะถิ่นระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ 3) ความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน (Richards & Raymond, 2000) โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการเดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่มีความหมายแท้จริง โดยนักท่องเที่ยวจะได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรม หรืออัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่นั้น ๆ (UNESCO, 2006)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วิธีจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาและการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ให้เยาวชนได้ลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยทำให้เยาวชนมีความรู้ มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ มีความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การประกอบอาชีพได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) พื้นที่วิจัย คือ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประชากร คือ เยาวชนที่เป็นนักเรียน อายุ 12–18 ปี (ม.1 – ม.6) ในโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 5 โรงเรียน รวมนักเรียนจำนวน 2,038 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และกำหนดจำนวนนักเรียนตามโควตาโรงเรียนโดยคำนวณตามสัดส่วนประชากร ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 327 คน จากโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา 206 คน โรงเรียนธรรมศาสตร์-จุฬา 28 คน โรงเรียนบ้านตะโกกลาง 25 คน โรงเรียนรุจิรพัฒน์ 60 คน และโรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง 18 คน และเยาวชนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 30 คน

ผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 3 กลุ่ม รวม 14 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน 5 คน ประกอบด้วย นักวิชาการท้องถิ่น 1 คน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 4 คน กลุ่มที่ 2 ครูและเยาวชน 6 คน ประกอบด้วย ครู 3 คน เยาวชน 3 คน และกลุ่มที่ 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 คน ประกอบด้วยตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรม 1 คน สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา 1 คน นักพัฒนาชุมชน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และ 2) แบบสอบถาม โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความครอบคลุมของประเด็นคำถามจากอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนแบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ และ 4) ความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีค่าความตรงระหว่าง 0.67–1.00 ความเชื่อมั่น 0.93 ค่าถามวัดความรู้มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20–0.80

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 การศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ และความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ด้วยการสอบถามเยาวชนโดยใช้แบบสอบถาม

ระยะที่ 3 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน และนำไปจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน จำนวน 30 คน จากนั้นให้เยาวชนที่สมัครใจ 3 คน ไปดำเนินการจัดกิจกรรมในพื้นที่จริง พร้อมทั้งสะท้อนผลจากเยาวชน นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิเคราะห์เงื่อนไข อุปสรรค และปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จของการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ และความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ด้านความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81 – 100 หมายถึง มีความรู้ ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61 – 80 หมายถึง มีความรู้ ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41 – 60 หมายถึง มีความรู้ ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 21 – 40 หมายถึง มีความรู้ ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 0 – 20 หมายถึง มีความรู้ ระดับน้อยที่สุด

ด้านทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ และความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

คะแนน 4.20 – 5.00 หมายถึง มีทักษะด้านอาชีพ/ ความตระหนัก ระดับมากที่สุด

คะแนน 3.40 – 4.19 หมายถึง มีทักษะด้านอาชีพ/ ความตระหนัก ระดับมาก

คะแนน 2.60 – 3.39 หมายถึง มีทักษะด้านอาชีพ/ ความตระหนัก ระดับปานกลาง

คะแนน 1.80 – 2.59 หมายถึง มีทักษะด้านอาชีพ/ ความตระหนัก ระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.79 หมายถึง มีทักษะด้านอาชีพ/ ความตระหนัก ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์โดยรวมของภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังประสบปัญหา และมีความเป็นห่วงว่าอาจเลือนหายไปในอนาคต ปัญหาหลักที่พบคือเยาวชนขาดความสนใจในการเรียนรู้ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เยาวชนส่วนใหญ่หันไปสนใจเทคโนโลยีและกระแสสังคมสมัยใหม่มากกว่า โดยมองว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นล้าหลัง ไม่ทันสมัย ทำให้การสืบทอดภูมิปัญญาลดน้อยลง และบางส่วนของภูมิปัญญาเริ่มจางหายไปหรือเกือบหมดแล้ว ยังคงมีกิจกรรมทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีต่างๆ อยู่ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา เช่น ประเพณีแห่ฉัตร ประเพณีกินข้าวห่อ 2) ภาษาและวรรณกรรม เช่น ภาษากะเหรี่ยงโปว์หรือปกากะญอ นิทานพื้นบ้านเรื่องจาปาวิว 3) ศิลปกรรมและโบราณคดี เช่น การทอผ้ากะเหรี่ยงที่ใช้กี่เอวสร้างลวดลายเฉพาะ ลายปักผ้า คังดั่ง 4) การละเล่น ดนตรี และการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น รำตง รำसान และเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ แกว พิณ และแคน และ 5) ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ เช่น กี่เอว และเครื่องจักสาน เช่น โงหรือตะกร้าใส่ของ อีजूที่ใช้ดักปลา เยาวชนได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการเรียนในโรงเรียน กิจกรรมที่จัดโดยชุมชน และการติดตามผู้ปกครองไปร่วมงานประเพณี โรงเรียนบางแห่งมีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าในหลักสูตร ส่วนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอสวนผึ้งมีลักษณะเป็นการดึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมท่องเที่ยว ตัวอย่างที่โดดเด่น คือ ตลาดโอ๊ะป่อย ที่มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น ตักบาตร เพนต์เสื้อพื้นเมือง สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวทำให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมากขึ้น แนวทางส่งเสริมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับเยาวชน เช่น ปลูกฝังจิตสำนึกและความตระหนัก เรียนรู้จากจากครูภูมิปัญญาโดยตรงหรือประสบการณ์ตรง บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์จริง ประยุกต์เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวโดยการนำเสนอที่ทันสมัย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว สร้างความสนใจของนักท่องเที่ยว และจัดสถานการณ์จำลองเพื่อให้เยาวชนได้ฝึกคิดสร้างสรรค์และลงมือปฏิบัติจริง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอสวนผึ้ง อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.85, S.D. = 0.47) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.30, S.D. = 0.47) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 1.09) และความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอสวนผึ้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 1.03)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์สภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ระดับความรู้ และแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ แล้วพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนในอำเภอสวนผึ้ง ประกอบด้วยเนื้อหา 3 บท ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอสวนผึ้ง 2) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน แต่ละบท ประกอบด้วย เนื้อหา จุดประสงค์หลัก จุดประสงค์รอง สื่อและอุปกรณ์ ขั้นตอนดำเนินการ และ รายละเอียดของเนื้อหา โดยชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.78)

เมื่อนำชุดกิจกรรมไปจัดอบรมให้กับเยาวชน จำนวน 30 คน พบว่า หลังการจัดกิจกรรมเยาวชนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอสวนผึ้ง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพและความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ตารางที่ 1 และจากการสัมภาษณ์เยาวชนได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึกว่าชอบและสนุกกับการเรียนรู้และได้ลงมือทำจริง จากที่ไม่เคยรู้รายละเอียดก็รู้มากขึ้น รู้สึกภาคภูมิใจและเห็นโอกาสต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพ

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพและความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน

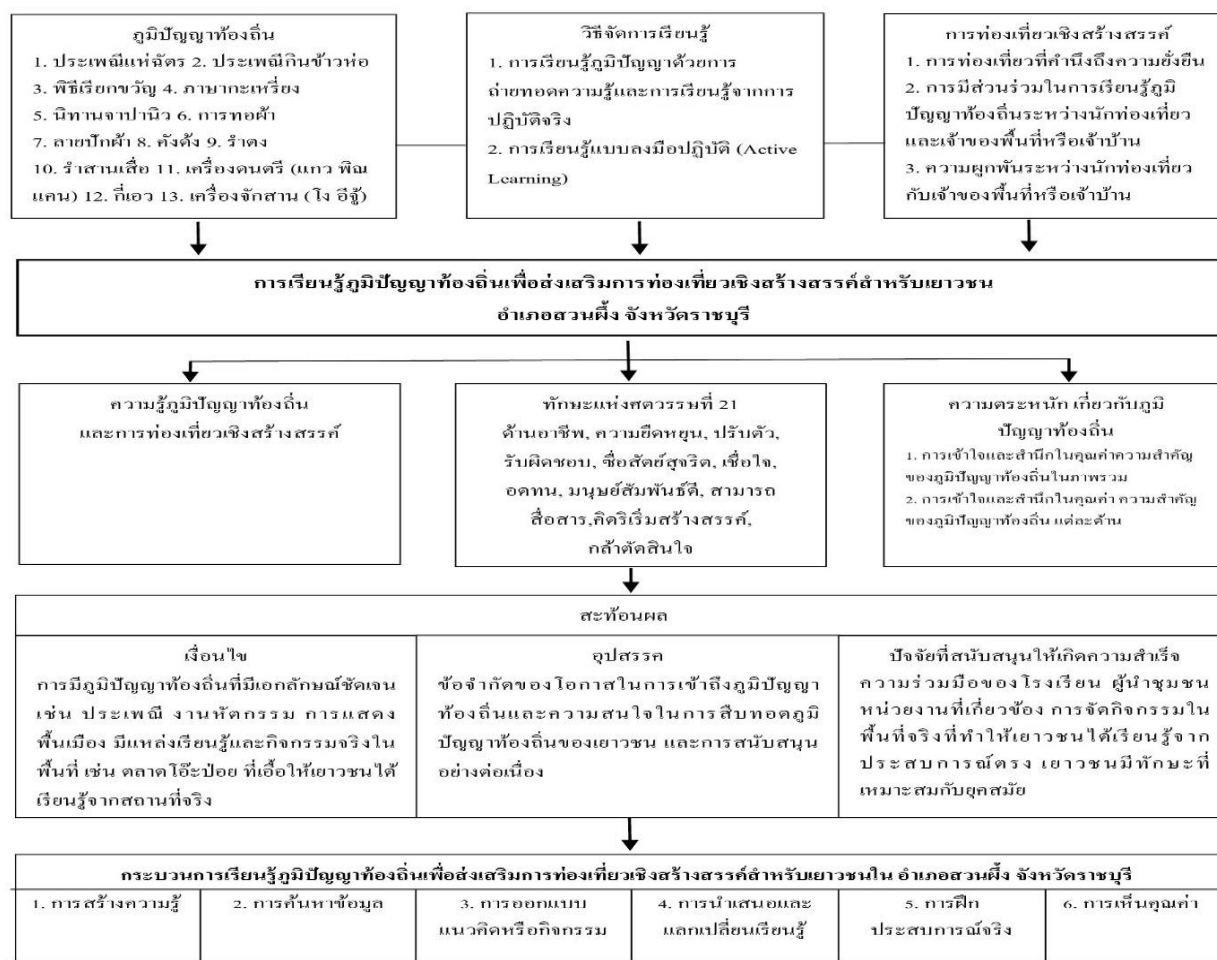
รายการ	ก่อนการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอสวนผึ้ง	54.93	0.50	ปานกลาง	77.47	0.42	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	56.67	0.50	ปานกลาง	65.33	0.48	มาก
3. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ	3.63	0.99	มาก	3.77	0.89	มาก
4. ความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.77	1.05	มาก	3.90	0.98	มาก

หลังจากจัดอบรมถ่ายทอดความรู้แล้วเป็นการให้เยาวชนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จริง โดยการรับสมัครเยาวชนที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม 3 คน ร่วมกันคิดออกแบบกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเหมาะสมกับที่เยาวชนเองสามารถทำได้ จึงออกแบบกิจกรรม “ชวนทำคังตัง” แล้วนำไปจัดที่ตลาดโอ๊ะป่อย เยาวชนได้สะท้อนว่ามีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้ ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ใหญ่บ้านได้สะท้อนว่าเยาวชนมีความสามารถในการนำเสนอเรื่องราวภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้และมีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เมื่อวิเคราะห์เงื่อนไข อุปสรรค และปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จของการพัฒนาการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน พบว่า การเรียนรู้ของเยาวชน เกิดจากการผสมผสานความรู้กับประสบการณ์จริง ภายใต้เงื่อนไข คือ การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ ชัดเจน เช่น ประเพณี งานหัตถกรรม การแสดงพื้นเมือง มีแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมจริงในพื้นที่ อุปสรรค คือ โอกาสในการเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสนใจของเยาวชน และการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ คือ ความร่วมมือของโรงเรียน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมในพื้นที่จริงได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เยาวชนมีทักษะที่เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การริเริ่มสร้างสรรค์ การสื่อสาร การปรับตัว

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไปพร้อมทั้งสามารถเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ โดยกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความรู้ (Knowledge construction) เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ ความสนใจ มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน 2) การค้นหาข้อมูล (Information Exploration) ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายให้เยาวชนเข้าใจข้อมูลอย่างละเอียดลึกซึ้ง ครอบคลุมและถูกต้อง 3) การออกแบบแนวคิดหรือกิจกรรม (Concept or activity design) ออกแบบแนวคิดหรือกิจกรรมที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายให้เยาวชนมีการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ออกแบบแนวคิดหรือกิจกรรม 4) การนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Presentation and knowledge exchange) เสนอผลงานที่ได้ออกแบบไว้ มีเป้าหมายให้เยาวชนได้สื่อสารหรือถ่ายทอดการออกแบบแนวคิดหรือกิจกรรม รับฟังและแสดงความคิดเห็น 5) การฝึกประสบการณ์จริง (Hands-on experience) สัมผัสกับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเป้าหมายให้เยาวชนเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงสู่การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 6) การเห็นคุณค่า (Value Realization) ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายให้เยาวชนยอมรับในคุณค่าและมองเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ เผยแพร่ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาสู่การสร้างอาชีพ

การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า อำเภอสวนผึ้งยังคงสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านประเพณีและกิจกรรมต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่นทั้งในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน แต่เยาวชนส่วนใหญ่ยังขาดความสนใจและไม่เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอิทธิพลของเทคโนโลยีและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่ดึงดูดความสนใจของเยาวชนมากกว่าภูมิปัญญาดั้งเดิม ประกอบกับการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับชีวิตประจำวันที่ยังไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่นำไปใช้ได้จริง การเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชนและรูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีจำกัด การเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับเยาวชนในยุคปัจจุบัน รวมถึงการขาดแรงจูงใจที่เพียงพอจากครอบครัว สังคม และแบบอย่างที่ดีอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เยาวชนมีความสนใจ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยลง สอดคล้องกับ Supso

(2016) ที่พบว่าประชาชนมีความต้องการรับการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนาในระดับน้อย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีทันสมัยมากขึ้น การรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา มาก ทำให้ไม่ค่อยสนใจการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น วิธีการถ่ายทอดความรู้ไม่น่าสนใจ สื่อที่ให้ความรู้ไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจการอนุรักษ์สืบทอด ความรู้ และขาดการต่อยอดความรู้อย่างต่อเนื่อง

2. จากการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับ เยาวชน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงช่วยเสริมสร้างความ ตระหนักและความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์จริงทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้จากหนังสือหรือคำบอกเล่า การเรียนรู้มี บรรยากาศที่สนุกและดึงดูดความสนใจ ได้รู้สึว่าตนเองมีบทบาทและความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ได้ฝึกใช้ทักษะที่หลากหลายและใช้ได้จริงในชีวิตทั้งการวางแผน การสื่อสาร การทำงานเป็น ทีม การปรับตัว และการแก้ปัญหา ประกอบกับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าในสิ่งที่ เรียนรู้ ตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะผู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ จริงหรือการปฏิบัติในบริบทจริงจึงช่วยให้เยาวชนเข้าใจ เห็นคุณค่า ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อม กับพัฒนาทักษะสำคัญที่ใช้ได้จริงในชีวิต สอดคล้องกับ Kantawang et al. (2015) ที่พบว่ารูปแบบการเรียน การสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประจักษ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษา ทำให้นักเรียนมีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงขึ้น และจิตสำนึกรักท้องถิ่นระดับมาก การจัด ประสบการณ์ภาคสนามเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุขสอดคล้องกับวิถีชีวิตส่งผลให้เกิดความรักผูกพันกับ ท้องถิ่น สอดคล้องกับ Sapson (2019) ที่พบว่าเยาวชนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนากิจกรรม ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ส่วน Ontrakoon (2018) พบว่าเยาวชนสามารถใช้ทักษะการคิด สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ และ Winarno et al. (2020) พบว่า การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของเยาวชนช่วยให้กิจกรรมมีความสนุกและสร้าง ประสบการณ์ที่ดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Kaewkongpan et al. (2023) ที่พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมที่เป็นการนำภูมิปัญญาที่มีความโดดเด่นของชุมชนมาบูรณาการกับ สถานศึกษาและถ่ายทอดไปสู่ให้นักเรียนทำให้มีทักษะชีวิตและอาชีพ เห็นคุณค่าของตนเอง รักในเครื่องดนตรี นำความรู้ไปต่อยอดในอนาคตได้

3. จากการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้าง ความรู้ 2) การค้นหาข้อมูล 3) การออกแบบแนวคิดหรือกิจกรรม 4) การนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การฝึกประสบการณ์จริง และ 6) การเห็นคุณค่า โดยเป็นกระบวนการที่ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้และเห็น

คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสนใจของเยาวชนยุคปัจจุบัน เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่สร้างแรงจูงใจความสนใจทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการนี้มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยตามทฤษฎีของบลูมใน 3 ระดับ คือ การรับรู้ การตอบสนอง และเห็นคุณค่า และสอดคล้องกับ Kongchan et al. (2021) ที่ได้สังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพและสร้างสำนึกรักบ้านเกิดของกลุ่มเยาวชนหัวไทรรักษ์บ้านเกิด ซึ่งมีการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยพบว่ามีการบวนการสร้างการเรียนรู้ที่สำคัญ 6 กระบวนการ ได้แก่ 1) การกระตุ้นความสนใจ 2) ชวนให้เรียนรู้ 3) ชวนดู-ชวนทำ 4) เน้นย้ำการสรุปความรู้-สิ่งที่ได้ 5) นำไปปรับใช้-รักษา และ 6) สร้างคุณค่าและเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่มีการกระตุ้นความสนใจของเยาวชน สร้างการเรียนรู้เรื่องการวิจัยแบบมีส่วนร่วมให้เยาวชนไปเรียนรู้เรื่องราวในชุมชน ปฏิบัติการในพื้นที่จริง สรุปความรู้และสิ่งที่เกิดขึ้น เยาวชนมีสำนึกรักท้องถิ่น เห็นคุณค่าในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีข้อค้นพบสำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีเป้าหมายเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป พร้อมทั้งสามารถเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ ข้อค้นพบนี้สามารถนำไปปรับใช้กับบริบทอื่นได้โดยการปรับเนื้อหาให้เข้ากับแต่ละพื้นที่ เลือกกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม และปรับรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัย

กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

- ❶ การสร้างความรู้: มีความรู้ความเข้าใจ เกิดความสนใจ
- ❷ การค้นหาข้อมูล: เข้าใจข้อมูลอย่างละเอียดลึกซึ้ง
- ❸ การออกแบบแนวคิดหรือกิจกรรม: คิดสร้างสรรค์ออกแบบ
- ❹ การนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้: สื่อสาร ถ่ายทอด รับฟังและแสดงความคิดเห็น
- ❺ การฝึกประสบการณ์จริง: เข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- ❻ การเห็นคุณค่า: ยอมรับในคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ สืบสาน เผยแพร่ให้คงอยู่ต่อไป

สรุป

อำเภอสวนผึ้งยังคงมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกิจกรรมชุมชน ประเพณี การเรียนรู้จากครอบครัวและโรงเรียน ขณะเดียวกันกำลังเผชิญกับการเลือนหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและความสนใจของเยาวชนที่ห่างจากภูมิปัญญาท้องถิ่น หากไม่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคสมัยและสร้างแรงจูงใจอย่างจริงจังภูมิปัญญาอาจสูญหายไปในอนาคต โดยพื้นฐานความรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ และความตระหนักอยู่ในระดับมาก แต่ยังต้องมีการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างสรรค์อาชีพและการท่องเที่ยวได้ ด้วยการเรียนแบบการผสานความรู้กับประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ 2) การค้นหาข้อมูล 3) การออกแบบแนวคิดหรือกิจกรรม 4) การนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การฝึกประสบการณ์จริง และ 6) การเห็นคุณค่า โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จจากความร่วมมือของโรงเรียน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้งานโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ชัดเจน และอุปสรรคในการเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสนใจของเยาวชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ยังขาดความสนใจหรือมีความสนใจน้อยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ควรเน้นการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับเยาวชน เปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีบทบาทในการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างแท้จริง บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย จัดเวทีให้เยาวชนเป็นผู้สื่อสารหรือผู้สาธิตภูมิปัญญาท้องถิ่นในกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่น ครูภูมิปัญญาและเยาวชนทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอสวนผึ้ง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอาชีพ และความตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอสวนผึ้ง อยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี ควรส่งเสริมสร้างโอกาสและพื้นที่ให้เยาวชนได้ลงมือทำจริงอย่างต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนให้เยาวชนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาในงานเทศกาลหรือ

แหล่งท่องเที่ยว แต่งตั้งเยาวชนต้นแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการสร้างสื่อของเยาวชนเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง มีกระบวนการที่ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ควรนำกระบวนการเรียนรู้ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมให้เยาวชนสามารถพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่สามารถนำไปประยุกต์กับด้านการศึกษา การท่องเที่ยวในชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับเยาวชนหรือนักเรียนและการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามกระบวนการ

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน การรับรู้และความสนใจเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของเยาวชนยุคใหม่ การศึกษาอุปสรรคและความท้าทายในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในยุคดิจิทัล การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

References

- Chinchot, P., et al. (2016). *Development of cultural tourism industry and local wisdom in Suan Phueng District, Ratchaburi Province*. Tourism Research Division, Tourism Authority of Thailand.
- Creative Economy Agency (Public Organization). (2020a). *Creative economy and sustainable development*. <https://www.cea.or.th>
- Creative Economy Agency (Public Organization). (2020b). *Think Creative Thailand* (Year 11, Issue 7, April 2020). Creative Economy Agency (CEA).
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

- Jarungkiattikul, S. (2014). *Development of creative tourism and local wisdom in Ratchaburi Province*. Tourism Research and Development Institute, Rajabhat University.
- Kaewkongpan, D., et al. (2023). Knowledge management of local wisdom on dulcimer instruments to develop life and career skills for students in Thung Fai Subdistrict, Lampang Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(4), 519–538. <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>
- Kantawang, S., et al. (2015). Development of a local wisdom teaching model based on experiential learning using participatory processes for elementary students. *Journal of Social Science Research*, 8(1), 48–56.
- Kongchan, T., et al. (2021). *Complete local research report: A study of the changes in lifestyle, wisdom, and culture of people in Hua Sai to foster local pride among youth—A case study of Hua Sai Youth Love Hometown Group, Hua Sai District, Nakhon Si Thammarat Province*. Office of the National Science, Research and Innovation Promotion Board (TSRI) & Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth).
- Ontrakoon, P. (2018). Creative thinking skills of youth in local career development. *Journal of Education and Social Sciences*, 12(3), 45–57.
- Office of the National Culture Commission. (1991). *Local wisdom and cultural operations and rural development*. Amarin Printing Group.
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*, 23, 16–20.
- Sapson, S. (2019). Development of creative tourism in local communities. *Journal of Tourism and Culture*, 8(1), 34–42.
- Satchasophon, R. (2015). *Conservation and promotion of local wisdom for the development of tourism industry*. Tourism Authority of Thailand.
- Sinthopanont, S. (2018). *Innovative teaching to develop 21st century skills of learners*. 9119 Technic Printing.
- Supso, P. (2016). *Guidelines for the transmission of local wisdom knowledge to promote occupations in the community of Chaiyaphum Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University].
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.

- UNESCO. (2006). *Education for all: Literacy for life (EFA global monitoring report 2006)*.
<http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/>
- Winarno, P., et al. (2020). The role of youth skills in developing creative tourism. *Journal of Creative Tourism*, 13(1), 1–12.